

[اطلاعات شخصی افراد حذف شده است]

[برای وضوح بیشتر فقط مطالب و اخبار مربوط به افراد و جامعه بهائی تایپ شده است]

[برگرفته از سایت: خط صلح]

[تاریخ: ۵ خرداد ۱۳۹۶]

دیدگاه آیت الله منتظری در رابطه با بهاییان؛ در گفتگو با احمد منتظری/ علی کلائی

آیت الله منتظری به عنوان یکی از مراجع بزرگ شیعه، بارها در بزنگاه‌های تاریخی و یا مسائل حساس، منش و اندیشه‌ی متفاوت خود را نشان داده است؛ یکی از آن‌ها مسئله‌ی حقوق بهاییان است. ایشان در اعلام نظری که در آخرین سال‌های عمرشان منتشر شد، در خصوص بهاییان از "حق آب و گل" و "حقوق شهروندی" ایشان سخن گفتند که در نوع خود و در میان علمای شیعه کم نظیر بود.

ماهانامه‌ی خط صلح در گفتگو با احمد منتظری، از زمینه‌ی این اعلام نظر پرسیده است و آقای منتظری نیز با تشریح دیدگاه‌های پدرشان در خصوص معتقدین به دیانت بهائیت، از لزوم همزیستی مسالمت آمیز و احترام به حقوق یکدیگر میان شهروندان یک کشور با عقاید مختلف سخن گفته‌اند.

مشروح گفتگو با احمد منتظری، فرزند مرحوم آیت الله منتظری، در ذیل از نظر شما می‌گذرد:

لطفاً بفرمایید زمینه‌ی اعلام نظر مرحوم منتظری و دفاع از حقوق بهاییان چطور شکل گرفت؟ و با توجه به این‌که مسئله‌ی بهائیت در ایران قدمت طولانی دارد، چرا این اعلام نظر در آن زمان و نه زودتر روی داد؟

در آن زمان ایشان اظهار نظر کردند، چون از ایشان سوال کردند؛ تا پیش از آن سوال نشده بود. خانم شیرین عبادی وکیل چند تن از بهاییان بود و از ایشان سوال کرد که آیا من که مسلمان هستم می‌توانم در دادگاه از این بهاییان دفاع کنم؟ و ایشان [آیت الله منتظری] جواب داد که بله، این وظیفه‌ی شماست. یعنی شما وکیل هستید و از حقوق آن‌ها و نه از عقیده‌ی آن‌ها دفاع می‌کنید. و علاوه بر این گفتند که اگر ببینید بر اثر این‌که اگر شما دفاع نکنید، ظلمی به آن‌ها خواهد شد، اصلاً واجب است که بروید و از آن‌ها دفاع کنید. در واقع ایشان گفتند چون رفع ظلم واجب است، این وظیفه‌ی شماست که این وکالت را قبول کنید.

آیت الله منتظری چه قسمتی از حقوق بهاییان را به رسمیت می‌شناختند؟ آیا صرفاً حقوق شهروندی آنان -چون ایرانی هستند و باید حقوق برابر با حقوق شهروندان ایرانی داشته باشند-، مد نظر ایشان بود یا مثلاً مسئله‌ی آزادی مذاهب هم شامل این حقوق می‌شد؟ این سوال را از این جهت مطرح می‌کنیم که اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر حقوق گسترده‌تری را نسبت به قوانین جاری و مدنی ایران برای انسان در نظر می‌گیرد.

نظر ایشان مطابق قانون اساسی بود. مطابق قانون اساسی، آزادی عقیده و آزادی بیان هست. خوب وقتی کسی به یک عقیده‌ای پایبند باشد و آن را قبول داشته باشد، خود به خود می‌تواند آن را بیان و از آن دفاع کند. من یادم هست که در کلام آیت الله مطهری هم حتی در مورد کسانی که کمونیست هستند و رابطه‌ای با دین ندارند، ایشان اصرار داشت که باید آزادی بیان داشته باشند و اگر روزی ببینید که آن‌ها آزادی ندارند و آزادی بیان نباید داشته باشند، در واقع اعتراف کردیم که ما جوابی برای عقیده‌ی آن‌ها یا رد عقیده‌ی آن‌ها نداریم. به همین دلیل از آزادی بیان آن افراد کمونیست در قبل از پیروزی انقلاب دفاع می‌کرد.

یعنی در واقع این‌طور نبود که ایشان دسته بندی خاصی داشته باشد؟ از نظر آیت الله منتظری کدام دسته از حقوق غیر قابل سلب از شهروندان بهایی محسوب می‌شد؟

خوب، ایشان بهاییت را به عنوان یک دین قبول نداشت. دین امری است که از طریق وحی آمده باشد؛ پیغمبری از سوی خدا آمده باشد و آن دین را آورده باشد و متصل به وحی باشد. ایشان در نوشته‌هایشان صریحاً گفته‌اند که بهاییت چنین خصوصیتی ندارد و ساخته‌ی دست بشر است. در واقع این‌که اسم دین را بر روی آن بگذارند، ایشان قبول نداشت. ولی معتقد بودند چون یک گروه یا یک فرقه‌ای هستند که در کشور مالیات می‌دهند و پایبند به قوانین کشور هستند، قابل احترام‌اند و حقوقی دارند. از جمله این‌که می‌توانند در دادگاه‌ها وکیل داشته باشند، از خودشان دفاع کنند، و زندگی کنند؛ به تعبیر ایشان بهاییان حق آب و گل دارند.

آیا آیت الله منتظری هیچ گاه با بهاییان یا نمایندگان آنان دیدار حضوری داشتند؟

بله، قبل از پیروزی انقلاب ایشان با آن‌ها مناظره داشتند. این مناظره و بحث‌هایی که بینشان گذشته را ایشان تحت عنوان "مناظره‌ی مسلمان و بهایی" به صورت یک کتابچه‌ای درآوردند و چاپ کردند که موجود است.

آیا بعد از انقلاب هم دیداری [با بهاییان] داشتند؟

خیر، نداشتند.

آیا مرحوم منتظری بعد از دفاع از حقوق شهروندان بهایی تحت فشار قرار نگرفتند؟ مثلاً آیا دسته‌جات وابسته یا مذهبی تندروی بودند که از این نظر آیت الله ناخرسند باشند و برای تعدیل یا تغییر این موضع به ایشان فشار آورده باشند؟

خیر؛ چون‌که ایشان را همه از نظر سطح بالای علمی قبول داشتند. هیچ وقت در حوزه‌ی علمیه، کسی در مورد اعتبار علمی و سواد و توان ایشان تشکیکی نکرد. چون ایشان از شاگردان مبارز آیت الله العظمی بروجردی بودند و از همان زمان این مسئله در مورد ایشان مورد توجه بود. در واقع نظر ایشان را نظر اسلام می‌دانند و به این خاطر، کسی متعرض نشد. ولی خوب تبلیغاتی علیه ایشان می‌کنند و برخی اوقات هم الفاظ بسیار زشتی به کار می‌برند؛ مثلاً با عناوینی چون ساده اندیش و یا این چیزها به صورت کلی تهاجماتی به ایشان شد، ولی همان طور که گفتیم از نظر علمی در سطحی بودند که به ایشان نمی‌توانستند اشکال بگیرند. البته آن موقع که آیت الله منتظری از حقوق شهروندی بهاییان گفتند، صرفاً یک اعلام نظر دینی و شرعی کردند و یک موضع‌گیری سیاسی نبوده است.

آیت الله منتظری به خاطر پافشاری بر حق و عدالت، نزد مدافعان حقوق بشر بسیار محترم است و شهروندان مسلمان زیادی هم در ایران هستند که از آراء و دستورات ایشان پیروی می‌کنند. به عنوان سوال آخر بفرمایید که بر اساس منش و اندیشه‌ی ایشان -که شما به خوبی نسبت به آن شناخت دارید و آگاه هستید-، رفتار ایده آل یک شهروند ایرانی مسلمان با یک شهروند ایرانی بهایی چگونه باید باشد؟

باید همزیستی مسالمت آمیز داشته باشد. باید به حقوق یکدیگر احترام بگذارند. تعرض به بهاییان به هیچ وجه جایز نیست. یعنی این تعرض نه انسانی است، و نه اسلامی؛ این‌که یک شهروند بهایی، مغازه‌ای داشته باشد و مشکل‌دار شود و یا این‌که حتی وقتی از دنیا می‌رود به هیچ عنوان نباید به جنازه‌ی او بی‌احترامی شود، باید مانند سایر شهروندان در جایی مدفون شود. این‌ها حقوق مسلمی است که هم حقوق انسانی است و هم پیغمبر بر آن تاکید داشته است. در زمان پیغمبر، و در زمان ائمه، پیروان ادیان یهودی و مسیحی بودند و افراد مسلمان هم زندگی می‌کردند و همزیستی داشتند. قرآن کریم می‌گوید بیابید در اموری که با هم مشترک هستید، با هم بحث کنید: "قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ" (آیه‌ی ۶۴ سوره‌ی آل عمران)؛ می‌گوید که در مورد قبول نداشتن شرک و خدایی که قبول دارید با هم بحث کنید؛ یعنی بر نقاط مشترک تاکید کنید نه بر روی نقاط افتراق. اگر قرار باشد بر نقاط افتراق تاکید کنند، دو برادر هم نمی‌توانند با هم تعامل داشته باشند؛ چون بالاخره اختلاف سلیقه دارند. این‌ها جزو دستورات دینی مسلم است. ۱۴۰۰ سال قبل این سیره و روش مورد قبول و انسانی بوده ولی متأسفانه این‌ها بعداً سلیقه‌ای عمل کردند. در واقع با رقیب خودشان همیشه برخورد کردند، و این رویه ادامه دارد.

با سپاس از لطف شما و وقتی که در اختیار خط صلح گذاشتید. اگر نکته‌ی خاص دیگری در این خصوص هست، بفرمایید.

امیدوارم زحمات شما موثر باشد تا روابط انسانی میان گروه‌ها، ادیان و فرقه‌های مختلف تلطیف شود و همیشه رو به بهبود باشد. این مسئله فرصت بیش‌تری برای تمام بشر جهت سازندگی و پیشرفت فراهم می‌کند.

[متن بالا رونویسی از اصل سند است. اگر به نکته‌ای برخورد کردید که دقیق رونویسی نشده است لطفاً به نشانی ایمیل در صفحه تماس با ما بفرستید]